

4-4

DEMOKRATT VEKKELSE

Gine Cornelia Pedersen
Nils-Øivind Haagensen
Ingrid Brækken Melve
Fredrik Høyer

**Forfatterkonseptet 4 – 4: vekkelse // demokrati
ble i 2025 gjennomført for første gang på
Pinsedag – i kapellet – i Oslo domkirke.**

Forfatterne som deltok var Gine Cornelia Pedersen,
Nils-Øivind Haagensen, Ingrid Brækken Melve og
Fredrik Høyer.

De hadde – i forkant av påskeuken – vandret i noen av
fotsporene til Hans Nielsen Hauge og haugianerne:

Madame Kruses kjøttforretning i Smedjegaten i
Gamlebyen i Fredrikstad – hvor Hans Nielsen Hauge
gikk i lære som slaktersvenn – i 1795.

Hauge gård på Tune – hvor Hans Nielsen Hauge vokste
opp – og hvor Hans hadde sin kallsopplevelse, ute på
jordet, i 1796.

Grålumstua på Tune – hvor Hans Nielsen Hauge i 1796
holdt et av sine mest omtalte *oppbyggelige møter*
– hvor han åpent utfordret konventikkelplakatens forbud
mot å forkynne uten sokneprestens godkjennelse.

Slaveriet og *Rådhuset* i festningsbyen Fredrikstad
– hvor Hans Nielsen Hauge for første gang ble satt i
arrest – i 1797.

Billedhuggerdammen øverst i Damstredet i Oslo – hvor
Hans Nielsen Hauge og Christian Bærsøe, i *Pinsen*
1798, holdt et oppbyggelig møte i hjemmet til billed-
maker Ole Meyer – like før de ble arrestert og bragt inn
til avhør i Rådhusgata 7.

Ruinen etter *Tukthuset i Christiania* – som nå kan
oppleves i Calmeyers gate 1 – og hvor Hans Nielsen
Hauges lillebror, Mikkel, satt fengslet fra 1799 til 1802.

Arrestbygningen fra *Rådhusgata 7 i Christiania* – nå på
Norsk Folkemuseum på Bygdøy – og hvor Hans Nielsen
Hauge satt i varetekt fra 1804 til 1811.

Under vandringene ble det samtalt om – og lest ifra
– Trygve Riiser Gundersen sin bok *Haugianerne:
Enevelde og undergrunn*.

I etterkant av vandringene trakk forfatterne seg tilbake
– til sine skrivestuer – for der å forfatte sine skjønn-
litterære tekster som de så utfremførte på *Pinsedag* i
Oslo domkirke.

Med dette ønskes dere alle en berikende leseopplevelse.

Oslo 15. august 2025

Vennlig hilsen
Knut Erik Tveit
kurator for 4 – 4: vekkelse // demokrati

Hans pinsel

Gine Cornelia Pedersen

Hans gikk en dag på jordet og ploga for sin far, og med ett, i hjernen og hjertet, tok Gud til å prate med ham.

Han falt til bakken og kysset jorda han trådte.

Takk Gud, men hvorfor meg, sa Hans?

Hans gikk på jordet, jobba, tenkte han på Gud i øyeblikkene før?

Tenkte Hans på Gud, ofte på Gud? Og nå var Gud her, inne i ham, og så falt han ned, til bakken. Skalv og rista han?

Hans fikk oppgaven sin: Gå ut og gjør slutt på verdens dårlighet, sa Gud, sa Gud det?

Stans hykleriet, de Geistliges dårskap har gått for vidt, de har lagt mitt hus i ruiner, sa Gud, sa Gud det?

Han snakka i alle fall på et språk Hans forsto.

Alle drømmer om å få oppgaven sin, vite oppgaven sin, og Hans fikk den, bare sånn vips.

Hans fikk sin oppgave personlig av Gud, alle drømmer vel om å snakke personlig med Gud, vite at vi ikke er alene, den ytterste bekreftelse på at vi ikke er helt, helt alene. Var Hans helt helt alene, og så kom Gud til ham. Hvorfor til Hans, og ikke til meg, tenkte prestene, tenker jeg.

Lytta Hans bedre, kanskje, eller, liker Gud Hans bedre, kanskje. Er far mer glad i Hans, enn i meg? tenkte prestene, kanskje, tenker jeg.

Og følte Hans, tenkte Hans, da stemmen kom: Åh nei, ikke meg, Far, jeg kan ikke, jeg vil ikke, la meg gå, Far, ikke gi meg en slik byrde, eller følte Hans, tenkte Hans: Takk Far, takk for du kom til meg, ga deg til kjenne, jeg skal gå frimodig frem, jeg er fra denne dag din stolteste sønn?

Frans, en av Hans åndsbrødre, som bodde i Italia, han ble sjuk (dette var en del år tidligere), hadde en lignende opplevelse med Gud. Frans var en rik kjøpmannssønn, damenes Frans, en festløve. En dag ble han sjuk, lå og trodde han skulle dø der i senga si i Italia, men Frans kjente seg annerledes etter sykeleiet, noe hadde skjedd i ham, han mørna litt. Det er hardere jord i noen enn i andre, og Frans, han måtte ploges av sjukdom, for å få jorda til å bli nyttig, fruktbar, men Hans på sin side, han var en som ploga jorda, sådde i jorda, mjukna den. Gud så Hans og tenkte, du, min sønn, er beredet, redet, for mine frø, og han så Frans, og tenkte, du min sønn, har en hard jord, den skal vannes, og ploges, og beredes.

Når jorda til Frans var mjuk nok, frisk nok, så fikk han også beskjed, ikke sånn vips, mer sånn snikende, som et innfall, et overraskende innfall: at han skulle gå hen og kysse en spedalsk mann! Frans kysset den spedalske, og det som før hadde grepet ham som avskyelig, var nå uendelig sødmefullt. Frans kyssa en spedalsk. Frans slutta å feste, og solgte alle klærne sine på torget (i en stor slags performance).

Far til Frans, rike kjøpmannen, ropte at han måtte stoppe: Stopp Frans, hva driver du med, du skjemmer deg ut, skjemmer ut familien vår!

Da svarte Frans: Jeg har bare en far, og det er Gud, Vår Far i himmelen, og jeg adlyder fra denne dag bare ham.

Du har blitt gal, sa faren.

Ja, sa Frans, det er det du tror, men jeg har funnet forstanden.

En dag, etter alt dette, loffa Frans rundt i skogen med en ulv han pleide å gå og prate med, og så kom han over en gammel ruin. Da snakka Gud med ett til ham, direkte, personlig til Frans, ikke som et plutselig innfall, men som en sterk beskjed, ord, bare sånn vips, inne i en gammel forlatt kirkeruin, Gud sa:

Bygg opp huset mitt, det ligger i ruiner. Og Frans bygget huset til Gud opp, det ble en kirke.

En orden, en ny orden.

Hans og Frans, de snakka med Gud. Alt var med ett forandra.

Teresa, Clara, Birgitta, de snakka med Gud. Skalv og rista? Ble forandra av noe, noe usynlig.

Skalv Hans, og rista, da den store Gud kom og snakka med ham? Skalv Frans?

Falt de til bakken?

Med ett, var verden endra for Hans, Frans, og så var den endra for oss.

Frans bygde en kirke, ingen rørte ved ham. De lot ham bygge, de lot ham i fred. De trodde ham da han sa: Jeg har fått et kall i fra Gud.

Hans tok frimodig ordet i sin munn, snakka om det han hadde hørt ute på jordet.

Samla folk. Den som har øre skal høre, jeg sier dere, frykt ikke, dere er i besittelse av Den Hellige Ånd, dere har Gud i dere, inne i dere! Gode nyheter! Og Hans visste det var godt.

Herren velsigne og bevare deg, Herren la sitt ansikt lyse over deg, og være deg nådig! Herren løfte sitt ansikt mot deg, og gi deg fred!

Og alle ropte Amen.

Prestene hørte snakk om dette, og gikk sammen og spurte Sognepresten til råds. Har dere hørt om han der Hans som driver og samler til møter, skaper uorden?

De eldre klødde seg i skjegget, og de gikk til Hans og sa: Javel, Hans, din lille frekke mus. Slutt med de motbydelige møtene dine, ellers!

Hans slutta ikke med møtene, nei, Hans holdt frem med møtene sine, frimodig, Herren lyste sitt ansikt mot ham, han samla folk og han visste det var godt, han måtte få fortalt det han visste.

Prestene kom tilbake og sa: Tror du at du er like så meget som oss, Hans?

Hans svarte ikke, han holdt bare frem med møtene.

Håpet at Gud skulle være ham nådig, trodde Gud skulle være ham nådig, var Gud ham nådig?

Prestene kom tilbake en tredje gang og sa:

Nå spør vi deg, og vi vil du skal svare for deg: Tror du, Hans Nielsen Haugefar, at du er klokere enn oss?

Hans svarte ikke. Håpet bare at Herren skulle la sitt ansikt lyse over dem også.

Innbiller du deg, at du er bedre enn oss? sa Prestene, tror du at du vet mere enn oss, tror du er mere enn oss, tror at du duger til noe, mer enn oss som er UTNEVNT av GUD SELV?! Du er en fare, Hans, for alle, og du har hengitt deg til Satan! En Åndelig epidemi er brutt løs, og du er skyldig i å smitte folk med Tigerens Blodtørstige Grumhet. Frekk er du!

Hans svarte ikke. Hans samlet til møter.

Da sa prestene for fjerde gang til Hans:

Ler du kanskje av oss, Hans, på de møtene dine? Nei.

Slik får du ikke oppføre deg. Dette Svermeriet må ta slutt! Slikt gjør man ikke, gjør man bare ikke!

Vi vil komme og fange deg, og pine deg, for du er en kjetter, en heks, misbruke Guds navn slik, du, du du du, din lille lømmel. Gud vil la deg råtne i hullet ditt for det

du har gjort, Mørkets barn. Dette grenser til avsindighet! Du skal ikke tro, Hansefar, at du kan lære oss noe. Du er oversvømt av mystisk galskap! La deg lege, du er sjuk! Innrøm nå, det du har gjort, så skal vi la deg gå. Hans svarte ikke. Holdt frem med møtene sine. Da grep de Hans og kastet ham i fangehullet. Inn med deg, sånn, inn i hullet med deg, her får du sitte og pinsel skal redde din sjel, nå får du tenke deg om! Tenke deg om, til du har tenkt å si unnskyld, at du bare fant på og skapte deg, bare for å virke mer spesiell enn oss, og mer hellig. En frekkhet. En fare! Du er en fare for de rundt deg, Hans, forstår du ikke det, en fare for verden. Forstår du ikke engang noe så enkelt, som at du gjør skade på andre når du holder på sånn, og skaper deg, tar ord i din munn du ikke en gang forstår, ikke har studert, som fører til uorden, en bondegutt, skal du, en bondegutt, vite mer enn oss, prestene som har *studert* Gud?! Vi må le, av deg, men også, gråte, for du har syndet verre enn noen, det grenser til mord, det du har gjort. Stakkars. Stakkars deg, Hans.

Er ikke Gud usynlig, sa Hans, er ikke Gud like usynlig som han er synlig?
Hvordan kan du studere Gud, uten Gud i ditt hjerte?
Hans sa: Hva vet dere om Gud, som ikke har Gud i hjertet?

Nå holder du munn, før vi blir nødt til å slå deg i hjel, sa prestene, du går rundt og gjør deg til og snakker og mener om ting du ikke har peiling på, og som VI VET. Sitt her inne i hullet ditt og tenk deg om.

Men Hans hørte ikke på inne i hullet, der solen aldri skinte. Han lystret ingen andre enn Far i Himmelen etter dagen på jorden, for Hans visste noe, noe mer enn dem, han visste han var noe, visste at han visste noe, han visste at han ikke trengte mat, for han var gjort rede for, han var funnet. Han tenkte ikke på klær og mat og seng, han tenkte ikke så meget annet enn at han visste noe, noe mer enn dem. Og han visste at de ikke visste hva de gjorde. Og han holdt seg fast i ordet som at det var mat. Som at det var solen selv som varmet ham, inne i hullet, der solen aldri skinte. Han holdt seg fast i ordet til han slapp ut, og igjen kunne tale om det han hadde hørt. Du har kjærlighet i ditt hjerte, vakre menneske, løft hodet, sa han, Hans, til seg selv i hullet.

Frykt ikke, sa Hans, frykt ikke.
Og det ble orden. En ny orden.

Slå tilbake

Nils-Øivind Haagensen

i en verden som ikke bøyer
ikke bøy deg

ikke bli lurt av
patriotisme

ikke bli høstet av
mørke menn som lover
at det skal lysne

ikke bli skremt til støv og
gjennomsiktighet

ikke bli lurt av nakne trær
og tomme parker
de villeste fuglene synger
i de stilleste hjerter

og de som bruker
enhver brann til å angripe
det som brenner

ikke la dem

og de som bruker
enhver fattigdom til å beskytte
privilegier

ikke la dem

og de som bruker
ethvert avvikt til å kreve
uniformering

ikke la dem

de som bruker pronomen
som tåregass
og hud
som batonger

ikke la dem

det er mer makt
i demonstrasjonen
enn i maktdemonstrasjonen

ikke bli lurt av papistiske villfarelser
ikke krøll deg sammen for noe så uendelig
enkelt: hjertet lever
et annet liv

en mann
sitter stille i et overbelastet rom
hans verden er bortenfor virkeligheten
hans virkelighet: et regnskyll

elskelige
fortrolige
tilforlatelige
byger

dråper
i vestavind

ikke bli styrt av attester og vitner
ikke bli myk av skyld

ikke bli mistrøstig av de siste troende
ordet er fortsatt på vandring

over åpen mark
under en blåsvart himmel

ikke bli lurt av dødens nevehugg
livet slår alltid tilbake

Anbefalinger for vekkelse

Ingrid Brækken Melve

Hvis veknelsen kommer, skal det ikke være med flammer, vi er så ferdige med flammer.
Og ikke med løfter, vi er så ferdige med løfter.
Og vi skal absolutt ikke bli vekket av en ung mann, vi ser jo hvordan de holder på.

Men en minst over femti, en overflødig,
all drift er det nå maskinene som gjør.
Og derfor, også av hensyn til sysselsetting og for å kunne tilby en opplevelse av mening,
er det at Gud bør kalle sin apostel blant alle dem som kjører på Rolvsøyveien midt på formiddagen til Maxbo med tilhenger
og tyve prosent restarbeidsevne.
Det må være en som mener sement når han sier grunnvoll,
en som mener vanndamp når han sier sky.
Ja, han er det, som skal vekke meg med ei snill spenol
–salvet hånd på kinnet
og si at det er hyggelig om jeg vil stikke innom,
men det er ikke noe problem hvis jeg heller blir hjemme.
Se det an, skal han si,
hvis ikke noe bedre dukker opp.

Og møtet skal holdes i det motsatte av et signalbygg,
i lokalene til en nedlagt småbedrift langs Glomma, eller
noe kommunalt.
Og Gud skal være midt iblant oss uten noe videre
dramatikk,
og det skal være nesten nok traktekaffe til alle og off-
brand Marie-kjeks og eplebåter, klistremerkene har
ingen husket å pelle av.
Og ingen skal kjenne at vi er med på noe stort, for vi
har fått så nok av STORT.
Og det skal ikke være flammer, vi er så ferdige med
flammer.
Og aller minst skal noen si at det var sterkt, herregud
så sterkt,
for hvis det er en ting det er nok av i verden så er det
STERKT.
Og ingen skal løfte eller folde hender, nei,
det eneste spontane som skjer er at par-tre karer bakerst
setter epleklistremerker på nesa.

Men når det går mot slutten, skal folk si at det har vært
overraskende hyggelig,
takk for initiativet, og kanskje, kanskje skal noen
forsiktig røre en annens skulder,
si: det var hyggelig å se deg,
og nesten mene det,
og noen skal snu seg mot en annen, nesten møte blikket
og det skal være
litt fint.

Og så skal apostelen ta fram den krøllete lappen fra
baklomma på olabuksa.
Mens han leter etter brillene sine, sier han herregud for
ei håndskrift jeg har,
er det flere som har det sånn som meg at jeg ikke
forstår hva jeg selv skriver,

mine egne bokstaver, liksom, sånn har det blitt når vi
gjør alt på data.
Og ikke mer enn en stille humring brer seg gjennom
forsamlinga av folk som begynner
å kjenne seg trøtte igjen. Det er ikke lenge igjen nå, sier
apostelen,
bare noen enkle ord før kvelden.
Apostelen kremter, og midt iblant oss holder Gud pusten
for dette kan bli flaut:

Og apostelen kremter en gang til, før han med
røkestemme leser:

*Er det noen som vet hvorfor Gud skapte torsken?
Nei, dere vet, han kunne ikke gjøre alle til laks.*

*Vet dere hva de kalte tredokka som gikk over fra islam
til kristendom?
Det må vel være Konvertitten Tei.*

*Og hva heter frokostradioprogrammet i Sodoma, da,
folkens?
Jo, det er Gomorra', Sodoma!*

*Ja, nei, dette var harde bud, sa Moses,
da han mista steintavlene på tærne.*

Og ingen skal le fra dypet, for vi er så ferdige med dypet,
men bare sånn passe varmt, bittelitt hjertelig.
Og *da*
som et lite drag kommer ånden, med en dunst av sur
traktekaffe,
for selv ikke Gud kan holde pusten når hen ler.

Nei, selv ikke Gud kan holde pusten når Gud ler.

Etterpå sier apostelen:
Fint om alle kan kaste koppen i posen *der*, det er et
pålegg om å resirkulere,
papptallerkenene *der*, for det er ingen som skal se at vi
har vært her, det stod i leiekontrakten.

For det skal ikke være spor av oss og ingen nedtegnelser,
det skal ikke føre til noen opptog og ingen inntog,
bare et vagt smil, en humring i svelget, en helt over-
flødig vennlighet,
før maskinene tar også våre hender, brer den store
skyen over oss,
og den dype, dype sovelsen begynner.

For ordet lever

Fredrik Høyer

for ordet lever
og skrives nå; og sies nå;
og er levende i sin egen sjel
og er et lite barn
som er seg selv og er i live
og befinner seg inni oss
hos alle mennesker som kan si det
for ordet lever
og rasler oppi løvverket
og seiler i junivinden
flaprer i vimpelen på tunet
i papirfiguren
i regnet som treffer frontruta
i måneskinn-spillet som glitrer
for ordet lever
og taler igjennom oss
og snakker til oss når vi lytter
for vi er et ord
og navnet vårt er det vi heter
om det står skrevet
i bokstaver
eller beveges gjennom æter
eller ikke uttales
eller omskrives
er tekst eller i tale
så er ordet i det som skjer
det er derfor vi kaller det å kalle på
for ordet lever
som en rødstrupesang
i sørgerandene
i sakspapirene,
aluminiumsfargen oppå vannet
og har sin egen gåte
og er sin egen flamme;
og hvis man tror på det
tror man ikke bare på noe, men på hverandre
for ordet lever
og har kraft til å forandre oss som mennesker
og beveger verden
tenker selv
og mener noe
og trøster deg
og elsker oss
for ordet lever
og vil nå ut
ikke noe vi pønsker i det stille
selv om det reguleres
og sensureres
og redigeres
spærres inne
så vokser det
og har sin egen vilje
og sprer seg
som heggspinnmøll og russerkål
den hvite og rosa fargen på peoner
selv om vi tror vi sier noe
at symboler er et tegn
og døde representasjoner
for ordet lever
og det er vi som bor i dét
og det omfavner og brer seg ut
som en vinterdyne

som et kors
og er ikke noe vi sier
det er ordet selv og logoset som animerer oss
og er ikke bare nedfelt
men er også noe som skjer
og alltid hender
om det befinner seg i skriften
eller vibrerer gjennom stemmer
er det dét selv som bestemmer
for ordet lever
slik troen er en gåte
fordi det også rommer åpenbaring
og ikke bare konstruksjon av mening
men er også en erfaring
for nåde er et ord
og synges fra det døde
uavhengig om vi forstår det
så snakker det til oss
fortsatt
av forfedrene våre
og er noe gitt
selv om det ikke er noe jeg nødvendigvis begriper eller
skjønner
kan jeg allikevel se ideens gråe tåke
og ane at den er vakker
i den stå-midt-i-trafikken-drømmen jeg betrakter
for ordet lever
og er et bilde
og det er språket sjela snakker
og fuglesynger
frø fra rosemåller
malt i ørretfarger
på tomme himler
støvflyfaller over vindslåtte hvitstråler
som en fønixfuglbrann
på et Möhbius-bånd
i et sus fra sørlandshus til havørnevingeflaks
for ordet lever
som jorda under neglen
som rådyr man møter på veien
mosen på hasselen
i elveløpet og vassdrag og bekkefarete inni skauen
i seterstuene
i biblioteksvinduene
på Samsung Galaxy-skjermen
og er levende
som en åpen flate mot verden
og er sjelens endeved
for ordet lever
og er en del av oss
for det er vi
som blir til
igjennom det

4-4

VEKKELSE DEMOKRATI

2025

Arrangører:

KULT – Senter for kunst, kultur og kirke
og Oslo bispedømme

Støttet av:

Oslo